

Zzp'ers hollen de verzorgingsstaat niet uit

In Nederland kiezen 760.000 mensen vrijwillig voor een werkzaam leven buiten de muur van zekerheden die onze verzorgingsstaat rijk is. De zzp'er was uitzondering, maar wordt misschien de regel. Is dit een ontwikkeling die we moeten accepteren en misschien wel omarmen of holt dit onze verzorgingsstaat uit? Als je het de zzp'er zelf vraagt dan geeft 95 procent van hen aan dat het een vrijwillige keuze betreft, en dat zij en niet de werkgever met het voorstel voor zelfstandigheid zijn gekomen. De zzp'er wil geen loonslaaf zijn maar autonomie voelen. Ondernemers zijn harde werkers, ze houden onze economie flexibel en ze zeggen hun eigen boontjes te doppen.

Als je het de zzp'ers niet zelf vraagt, maar kijkt naar wat er van al die mooie verhalen overblijft onderaan de streep, dan ontstaat een ander beeld. 43 procent van de zzp'ers houdt jaarlijks minder dan 10.000 euro over aan dat ondernemertje spelen en dat komt niet doordat ze allerlei investeringen hebben gedaan in een appeltje voor de dorst of in hun menselijk kapitaal. Daartegenover staat dat 30 procent meer dan modaal overhoudt.

Zeggen dat ze 'ondernemertje spelen' is natuurlijk niet zo aardig, maar dit is precies wat de tegenstanders van de zzp-groei dwars zit. Zzp'ers – zoals de boze fotograaf tijdens het interview met Ton Heerts in het FD – denken dat ze hun handje niet ophouden, maar is dat wel zo?

Ze genieten immers zelfstandigenaftrek, en ze komen in de categorie 'minimale eigen bijdrage' terecht bij allerlei overheidsregelingen. In die zin zijn ze wellicht niet zo autonoom als ze vaak zelf denken en zou je kunnen zeggen dat ze de verzorgingsstaat uithollen. In welke mate zzp'ers uiteindelijk terugvallen op de overheid als hun avontuur mislukt, is onbekend. Daar is dit zzp-verschijnsel nog te nieuw voor.

Een tweede argument dat Heerts in het debat slingerde, is dat niet de zelfstandigen knabbelen aan de verzor-

SANDRA PHILIPPEN

Hoofdreducteur ESB

sandra.phlippen@economie.nl

gingsstaat, maar de werkgevers. Werkgevers sluizen de zelfstandigenaftrek via lagere tarieven voor zzp'ers naar zichzelf toe, aldus Heerts. Die lagere zzp-tarieven maken werknemers relatief minder aantrekkelijk. Of dat werkelijk zo is, hangt af van wie er het meest te onderhandelen heeft: de zzp'er of de opdrachtgever. In de crisis stond de zzp'er zwak en gaf hij waarschijnlijk alle aftrek door aan de opdrachtgever om de opdracht binnen te kunnen halen. Nu de economie wat aantrekt krijgt de zzp'er meer opties en kan hij een groter deel van de aftrek in zijn zak houden.

Ten slotte is het meest tot de verbeelding sprekende argument voor uitholling van de verzorgingsstaat, dat van een leegloop

van werknemers uit het ommuurde stelsel van zekerheden. Als de sterkste werknemers gaan ondernemen en niet langer bijdragen aan het sociaal stelsel, dan hebben we een probleem van averechtse selectie. Degenen die in loondienst overblijven, zullen niet in staat blijven om die zekerheden overeind te houden en de hele boel zal imploderen.

Maar het beeld van zzp'ers dat Marc Chavannes in de NRC schetst ziet er heel anders uit. Dat gaat over de wegwerparbeid aan de onderkant van de arbeidsmarkt waar machteloze zzp'ers tegen wil en dank onder het bestaansminimum worden gedrukt. Het ziet ernaar uit dat de groep zzp'ers ontzettend divers is en zowel de bovenkant als de onderkant van de arbeidsmarkt beslaat. Dit maakt het gevaar van averechtse selectie en de uitholling als gevolg daarvan kleiner. Sterker nog, het zou de groep mensen die binnen de muren van het loondienstverband blijft homogener maken. Aangezien verzorgingsstaatarrangements sterk leunen op de bereidheid tot solidariteit – die hoger is onder homogene groepen – denk ik eerder dat we op een vrij solidaire verzorgingsstaat kunnen rekenen. Althans, voor diegenen die er niet uit stapen om te ondernemen.